

Kalliopunossammal

Stenporella

Porella cordaeana

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Maksasammaliin kuuluva kalliopunossammal on väriltään likaisen kellanvihreä tai tummanruskehtavan vihreä. Kalliopunossammalen sulkahaaraiset versot ovat litteähköt ja 3–8 cm pitkät. Sammal muodostaa suuria tai keskikokoisia, löyhiä kasvustoja ja viuhkamaisia peitteitä kosteilla kivipinoilla. Tiheässä versolla sijaitsevat kylkilehdet ovat pyöreän herttamaiset, ja niissä on kapea teräväkärkinen vatsaliuska lehden alapinnalla. Varren alapinnan vatsalehdet ovat varmta kapeammat ja niissä on aaltopimuinen pitkä johde. Kalliopunossammalella tavataan harvoin itiöpesäkkeitä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kalliopunossammal kasvaa lehtojen puronvarsissa tai pienissä varjoisissa koskissa pärskevaikutteisilla rantakivillä ja purolohkareilla. Laji viihtyy joskus purovarsien puunjuurilla ja runkojen tyvillä, ja varsin usein sen voi tavata valuvetsiltä ja ravinteisilta lehtokallioilta. Kalliopunossammalta tavataan harvakseltaan maan eteläosissa, erillisesiintymiä tavataan Lappia myöten. Yhteensä kalliopunossammalen kasvupaikkoja on tunnettu yli sata. Nykyisiä kasvupaikkoja tunnetaan noin 100.

Nykytila ja uhkatekijät

Purojen perkaukset ja oikaisut, rantametsien hakkuut sekä vesien säännöstely ja rakentaminen ovat hävittäneet kalliopunossammalen elinympäristöjä ja uhkaavat lajia edelleen. Esiintymät ovat useimmissa tapauksissa pieniä, ne muodostuvat vain muutamasta pienialaisesta laikusta. Pienet esiintymät ovat alttiita vähäisillekin ympäristömuutoksille. Suuri osa kalliopunossammalen kasvupaikoista sijaitsee suojelualueiden ulkopuolella.

Hoitosuositukset

Kalliopunossammalen kasvupaikkojen lähiympäristö tulisi säilyttää jatkuvasti peitteisenä, jotta pienilmasto säilyisi riittävän kosteana. Osa puroympäristöjen esiintymistä kaipaa vesitalouden kunnostustoimia. Jotkut kalliopunossammalelle soveltuvat elinympäristöt ovat metsälain erityisen tärkeitä ympäristöjä (lehtokalliojyrkänteet, lehtopurot ja muut pienvesien lähimetsät), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Jotkut kasvupaikat sopivat myös METSO-ohjelman kohteiksi.

Lähteet

- Koponen, T., Karttunen, K. & Piippo, S. (toim.). 1995. Suomen vesisammalkasvio. Finnish Bryological Society, Helsinki. Bryobrothera vol. 3. 86 s.
- Laaka-Lindberg, S. 2009. *Porella cordaeana* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 207–209. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>

Kuva: Jouko Rikkinen